

A JUGOSZLÁV KOMMUNISTA PÁRT MEGALAKULÁSÁNAK EMLÉKÉRE*

Elvtársnők és elvtársak!

Éppen ezeken a napokon — vagyis 1919. április 20., 21., 22. és 23-án tartották meg Belgrádban a Szocialista Munkáspárt első kongresszusát, amelyen egyben meghozták a párt kommunista szellemű tevékenységi programját is. Valamivel későbbben, 1920-ban a II. (vukovári) kongresszuson a párt új nevet, Jugoszláv Kommunista Párt nevet vette fel.

Ezért tekintjük mi április 20-át a JKP megalakítása napjának, s ezt a napot ez évben a kettős jubileum jegyében — Tito elvtárs párt élére kerülésének 40. évfordulója és 85. születésnapja — jegyében ünnepeljük. Tito egész élete és munkássága Jugoszlávia történelmének egyik legjelentősebb, sorsdöntő korszakához fűződik, amikor az ország nemzetei kivívták forradalmukat, elindultak a szocialista önigazgatású társadalom építésének útján, és megteremtették azt.

Ezért joggal mondjuk, hogy Tito kettős jubileumát ünnepeljük, de ez egyben a Kommunista Szövetség, a munkásosztály, Jugoszlávia nemzetei és nemzetiségei kettős jubileuma, vagyis mindannyiunké, akik Titót követtük.

E mai ünnepélyes összejövetelen — amelyet a szabadkai Közgazdasági Fakultás és a Kertváros helyi közösség rendezett, mely területén e fakultás is található — Jugoszlávia kommunista és szocialista mozgalmának történetében e jelentős eseményekre visszaemlékezve, a mostani nemzedékeket kívánjuk még egyszer emlékeztetni arra, hogy hogyan született meg és erősödött Jugoszláviában az a társadalmi erő, amely a munkás-

* Az alább közölt szöveg Dr. Milena Vlaškalić, a szabadkai Közgazdasági Kar dolgozóinak és a Kertváros helyi közössége aktivistáinak közös díszgyűlésén elhangzott bevezető előadása. A Kertváros helyi közösség és a területéhez tartozó Közgazdasági Kar dolgozói a díszvülést a Tito jubileumok keretén belül a JKP, illetve JKSZ megalakulásának évfordulója alkalmából tartották.

osztály, s minden haladó szellemű dolgozó élére állt, majd megindította, kivívta a jugoszláv társadalomban a szocialista forradalmat.

Az első, alakuló kongresszust tulajdonképpen Slavonski Brodban kellett volna megtartani április 20-ától 23-áig. De majdnem az utolsó percben előreláthatatlan nehézségek merültek fel. A burzsoázia a szocialista kongresszus küldötteinek forradalmi hangulatától tartva — mivel tudták, hogy Slavonski Brodon tervezik a kongresszust megtartani — megkísérelték azt megakadályozni azzal, hogy utólagosan hozott határozatban úgy döntöttek, a kongresszust nem lehet Slavonski Brodban megtartani, hanem Belgrádban, mivel ott van az állami, hatalmi központ, ahol közelebb állnak az ellenőrző szervek, a cenzúra, vagyis értékelésük szerint kevésbé veszélyes, tehát alkalmasabb volt. Ez a változás azonban lényegesen nem hatott ki a kongresszus tartalmára, sem eredményeire azon kívül, hogy a küldöttek egy része nem tudott eljutni Belgrádba, mert a hatósági szervek megakadályozták őket.

A kongresszus tartalma és légköre a jugoszláv proletariátus forradalmi hangulatának igazi manifesztuma volt.

A Radničke novine 1919. április 26-i száma így ír a kongresszuson a munka kezdetéről és az általános irányvonaláról: „... Az összes küldöttek a Nemzeti Szocialista Otthon termében gyűltek össze. Nyolc óra már elmúlt, de még nem indulnak a Slavija hotel termébe, ahová a kongresszust összehívták, mert mindannyian várják Bosznia és Hercegovina küldötteit. Nyolc óra harminc perckor ők is megérkeznek, majd néhány perccel ezután átmennek a Slavija hotelba. Az ötszáz küldött alig fért el a hotel termében. Mint a kasban, olyan a tolongás. Jugoszlávia összes tartományaiából érkezett küldöttek soraiból összeállított kórus előadta a munkáshimnusz, melynek melodikus dallamára mindenki elhallgatott, s síri csend támadt. A dalt ezer kérges tenyérből feltörő tapsvihár üdvözölte...” (a szöveg további részét a cenzúra törölte).

Vlado Ostojic elvtárs, a belgrádi szakszervezeti és párttanács elnöke jelenik meg az elnöki asztal mögött.

Ő nagyvonalakban a következőket mondta: Proletariátusunkra az a történelmi jelentőségű szerep vár, hogy egyesítsük az egész jugoszláv proletariátust. A burzsoázia egyesült, kialakított egy frontot, nekünk is egyesülnünk kell, s egy egységes arcvonalat kell teremtenünk az ő frontjukkal szemben. „... A kongresszusnak óvást kell emelnie, a központi hatalom ellen a jugoszláv proletariátus elleni erőszakos elnyomás miatt.”

A kongresszus légköre igen izzó volt. Kihangsúlyozták, hogy a jugoszláv proletariátusnak minél hamarabb, minél szilárdabban egyesülnie kell. Ezen a kongresszuson a szabadkai küldött, Rizsár (magyar) a következőket mondta: „Belépünk az egyesült pártba, és kijelentjük, hogy semmiből se nem maradunk ki a végső célunkért folytatott harcban.”

Ezen a kongresszuson a következő dokumentumokat hozták meg:

1. *Az egyesülés alapja*, amely többek között a szociáldemokrata pártok és csoportok a Jugoszláv (kommunista) Szocialista Munkáspárt cím alatt egy egységes pártba való egyesüléséről szóló határozatot, valamint a III. Internacionáléhoz való csatlakozásról szóló határozatot tartalmazza. Ebben a programban a JKP a forradalmi út mellett döntött a hatalom megszerzésében.

2. *Akcióprogram* vagy a Párt közvetlen feladatairól szóló határozat.

3. *Az agrárkérdésről szóló határozat.*

4. *Az államtanácsról szóló határozat.*

5. *Az országban az alapvető polgári jogok és szabadságok tiprása elleni óvást tartalmazó határozat*

6. *A pártnyomda megszervezéséről szóló határozat.*

7. *A párt alapszabályzata.*

8. *A szocialista (kommunista) nők alapszabályzata.*

A kongresszus a központi párttanács, a pénzügyi ellenőrző szerv, valamint a Radničke novine újságírói karának és szerkesztőségének megválasztásával végződött.

A párt tanácsába 31 tagot választottak, és pedig: Szerbiából, Horvátországból, valamint Boszniából és Hercegovinából nyolcat-nyolcat, Vajdaságból négyet, Dalmáciából kettőt, Crna Gorából pedig egyet. A központi párttanács első titkárává Filip Filipovićot választották.

Ma, amikor feltesszük a kérdést, hogy miben van a JKP alakuló kongresszusának a jelentősége, amely a Párt történetében egyesülési kongresszus néven ismert, akkor elsősorban ki kell emelni, hogy a kongresszus igen nehéz gazdasági, politikai és társadalmi feltételek között lett megtartva. Az uralkodó burzsoázia arra törekedett, hogy a hatalom összes erejével elfojtsa a jelentkező, majd erősödő, sőt megszilárduló szocialista mozgalmat.

A munkásosztály elégedetlen volt, gazdasági és politikai szabadságra törekedett. A jugoszláv proletariátus forradalmi hangulata a sztrájkokban és más országok proletariátus mozgalmával való szolidaritásban nyilvánult meg. Különösen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom adott nagy lendületet a jugoszláv proletariátus általános forradalmi mozgalmához.

Éppen ebben az időben azonban Jugoszláviában nem volt egy szervezett, egységes munkáspárt, amely képes lett volna vezetni és helyesen irányítani a tömegek forradalmi lendületét. Az 1919-es év azért olyan fontos a munkásmozgalom történetében, mert ezen az I. kongresszuson kerül sor az egyesülésre és így végül a jugoszláv proletariátusnak egy közös pártszervezete lesz, amire feltétlen szükség van a burzsoázia elleni harcban, amely akadályozta a forradalomban, az új, szocialista társa-

dalom építésében. Tehát ebben rejlik e kongresszus legnagyobb történelmi jelentősége.

A kongresszus utána JKP azonnal bekapcsolódott az ország politikai életébe, majd mint a munkásosztály, a munkás nép pártja az országban erős politikai tényezővé vált. Más szóval a Párt komoly politikai erővé vált, igen rövid időn belül pedig hatása és tekintélye is megnövekedett.

Ennek egyik bizonyítéka az 1920-ban tartott első községi választások eredménye, amikor is a JKP szavazattöbbséget kapott a nagyobb városok jelentős részében, de főleg az ipari központokban, ahol legnagyobb a munkásosztály koncentrációja. Ilyen városok voltak: Zágráb, Niš, Szkoplje, Kragujevac, Užice, Slavonski Brod, Leskovac, Kumanovo, Valjevo, Veles és még 38 falusi község, Belgrádban pedig községi elnökké Filip Filipovićot, a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottsága végrehajtó bizottságának akkori elnökét választották meg.

A Párt nagy politikai erejét és tekintélyét igazolják a jugoszláv alkotmányozó nemzetgyűlés választásai, amikor az egész országban 59 képviselői mandátumot szerzett, így a képviselők száma szerint a harmadik politikai párt lett az országban. Szemmel látható volt, hogy a munkásosztály, a munkások, a kizsákmányolt tömegek, a forradalmi eszmék hordozói a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmétől ösztönözve az újonnan alakított államban a szebb, szocialista jövő reményében bizalmukat a Kommunista Pártba, a szocialista fejlődést és a szocialista társadalom építését célzó programjába vetették.

1921—1929-ig tartó időszakban a JKP kialakítja álláspontjait a jugoszláv társadalom problémáival kapcsolatban, de főleg a nemzeti és más alapvető kérdésben. Erre vonatkozóan eszmei harc indult, ami a frakció kialakulásához, a mind gyakoribb frakciós harcokhoz vezetett a vezetőségben. Ez lazította a Párt belső szilárdságát, csökkentette akcióképességét. Ezért a zágrábi pártszervezet VIII. kongferenciája (1928 februárjában), ahol Josip Broz Tito játszotta a legjelentősebb szerepet, a JKP keretében a konszolidáció folyamatának kezdetét jelentette. A konszolidációért, a Párt sorainak erősítéséért vívott harcban nagy számú kommunista és ifjúkommunista nőtt ki, akik megértették, milyen veszélyt jelentenek a frakciós harcok a Párt egysége és szilárdsága szempontjából, így ők mindennek tudatában sikeresen megvívták a harcot, a frakciókkal szemben. Ilyen módon munkásokból alakult ki a Párt központi sejtje.

A Jugoszláv Királyság, az új állam már egy egész évtizede fennállt, de a gazdasági viszonyok, a társadalomban a szociális és a nemzetek közötti viszonyok ahelyett, hogy megoldódtak volna, a burzsoázia és a proletariátus közötti ellentétek növekedése miatt idővel mindinkább kiéleződtek. Ez az állam a szociális és nemzeti elnyomás országa volt.

Ezért az elégedetlenség, az ellenállás nemcsak a munkásosztály soraiban, hanem az egész országban a szegény néprétegek között nőtt. Az elégedetlenség, az ellenállás az egész hazánkra kiterjedt.

A király és a szerb nagyburzsoázia a saját népében való támasz nélkül a kommunisták és a munkásosztály mind szervezettebb ellenállásával szembekerülve féltették hatalmukat és pozíciójukat, a legbrutálisabb lépésre szánják magukat — bevezetik 1929-ben a január 6-i diktatúrát.

A diktatúra rendszer a legbrutálisabb módon leszámolt az országban mindennel, ami csak demokratikus volt. Különösen drasztikusan üldözték a JKP-t, amely elítélte a diktatúrát, és harcra hívta ellene a népet.

A január hatodikai diktatúra idején megölték több mint száz kiemelkedő JKP vezetőt és aktivistát, több ezret elfogtak, sokakat közülük több éves börtönbüntetésre ítélték. Ugyanakkor megszüntették minden politikai jogot és szabadságot az országban: megszüntették az alkotmányt, feloszlatták a szkupstinát, betiltották a politikai pártok és szervezetek működését, majd katonai-fasiszta jellegű monarchista diktatúrát vezettek be. Az egész államapparátus elsősorban a szervezett munkásosztályra és annak vezetőire vetette magát azzal, hogy teljesen megsemmisítse, felmorzsolja az akciót.

Nincsen hazánknak olyan része, ahol minden addiginél sokkal jobban ne üldözték volna a kommunistákat. Országszerte tömegesen tartóztatták le őket, egész pártszervezeteket semmisítettek meg. A Párt tekintélyes, vezető egyéniségeit fizikailag megsemmisítették, megölték. Egy szóval a Párt tevékenysége megbénult, sok kommunista magára maradt. Ezért joggal mondhatjuk, hogy ez volt a legnehezebb időszak a Párt működése alatt a két háború közötti időszakban a monarchista diktatúra kegyetlen üldözéseinek idején.

Mégis, ilyen feltételek mellett, amikor a kommunista meggyőződés, a Párthoz vagy a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetséghez való tartozás életveszélyes volt, sok kommunista és ifjúkommunista nem ingott meg, nem tört meg. Ezért a mai kommunista nemzedéknek például, ösztönzőül kell, hogy szolgáljon az a nagyfokú kommunista meggyőződés, ami ebben az időszakban megnyilvánult. E kor kommunistáinak áldozatkészségén *neveledett* és *nevelkedik* mai nemzedékünk is.

A harc viszont egyenlőtlen harc volt. A tagság és a vezetőség egy részét likvidálták. Ezért a vezetőség 1930-ban emigrált, a Párt székhelyét Bécsbe tették át. Kedvezőtlenül hatott az is, hogy a JKP KB-nak akkor elnöksége a diktatúra bevezetésére fegyveres felkelés felhívásával felelt annak ellenére is, hogy a kommunisták száma még kevés volt és még nem konszolidálódtak eléggé. Mindennek ellenére a JKP akkor nem semmisült meg. Az egyenlőtlen harcban új, forradalmi káderek nőttek ki, akik tekintet nélkül az áldozatokra, folytatták a munkát. Így a JKP

1932—1934-ig kialakította szervezeti egységét és a diktatúrával szembeni ellenállásával nagy tekintélyre tett szert a széles néprétegekben megnőtt a hatása.

Ebben az időszakban az ország politikai életében a JKP legelőször jelentősebben az 1935—1937. időszakban kapcsolódott be. Ez idő alatt a párttagság sorai *megszilárdulnak*, a JKP KB-nak segítségével az ország minden részében felújulnak a pártszervezetek.

1934 elején kezd megjelenni a Komunist mint a JKP TK szerve, ezután pedig a legális lapok egész sora a kommunisták kisebb vagy nagyobb hatása alatt. Ekkor hagyják el a sajtót a marxista irodalom olyan kapitális művei, mint pl. Marxtól A tőke, Engelstől az Anti Dühring, Lenintől Az imperializmus stb. Most a kommunisták több tapasztalat és elméleti tudás birtokában újabb összeütközésbe kerülnek. Sok munkássztrájkot és figyelemre méltó politikai tömegakciót szerveznek. A Párt a demokratikus szabadságért, a munkások jogaiért, a dolgozók életfeltételeinek javításáért, az egyenjogúság alapján a nemzeti kérdés megoldásáért tett határozott követeléseivel ebben az időben a dolgozók, parasztok és az értelmiség körében jelentős pozíciókat szerzett magának.

Ez az időszak tulajdonképpen a Párt szervezeti és eszmei erősödésének, de különösen a dolgozók közötti hatása terjedésének időszaka.

1937 végén a párt élére Josip Broz Tito kerül, aki azonnal *megszervezi az országon belül a pártvezetőséget*, és véglegesen megszüntette a mind lendületesebben fejlődő Párt és vezetősége közötti eltávolodást, mivel a vezetőség sem összetétele miatt, sem abból kifolyólag, hogy külföldön székelt, nem volt képes vezetni a mindjobban erősödő forradalmi mozgalmat.

Más szavakkal, csak miután megalakult a Párt vezetősége, az országon belül és Tito elvtárs került a JKP KB-nak élére, csak akkor alakultak ki a feltételek a Párt mind fokozottabb erősödéséhez, a pártszervezetek fejlődéséhez, megszilárdulásához, a pártkáderek eszmei-politikai kiképzéséhez. Az ő vezetése alatt a JKP és a Párt által vezetett mozgalom még nagyobb lendületet kapott. Az események gyorsan perregtek. A fasiszmus veszélye mindinkább növekedett.

Ilyen feltételek mellett, a II. világháború előestéjén Tito maximális erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a JKP összekapcsolja az országban a demokráciáért folyó harcot az ország függetlenségéért vívott harccal, mivel ebben az időszakban a külső fasiszta agresszió növekedik, az ország belsejében pedig a jugoszláv uralkodó osztály nyílt fasisztabarát politikát folytat.

Cvetković és Maček által kötött egyezmény aláírása idején a JKP volt az egyetlen szervezett politikai erő, amely igazán az ország nemzeti érdekeiért, a jugoszláv nép gazdasági, szociális és politikai követel-

ményeinek megvalósulásáért harcolt. Ezt különösen az V. konferencia igazolta (1940 októberében tartották meg), amelyen még világosabban kijelölték a JKP politikai irányvonalát, és a Párt tevékenysége még közvetlenebbül a lényeges, aktuális jugoszláv problémákra irányult, melyeket az akkori belföldi és külföldi helyzet vetett fel.

A további történelmi események gyorsan peregtek.

1941. március 27-én a JKP rendkívüli szerepet játszott. A népi tömegek hatására felbomlott a Cvetković—Maček kormány, amely két nappal azelőtt aláírta a hármasszövetséghez való csatlakozásról szóló egyezményt. A tüntetések ekkor értek tetőfokukra, a néptömegek pedig elégedetlenségüket fejezték ki a rendszer kolaborációs politikája miatt, és készek voltak vállalni az ország védelmét. E tömeges nemzeti megmozdulás élén a kommunisták álltak. A „Bolje rat, nego pakt!”, (Inkább a háború, mint az egyezmény!) „Bolje grob, nego rob!” (Inkább a sír, mint a rabság!) és „Savez sa Sovjetskim savezom!” (Szövetséget a Szovjetunióval!) jelszavakat a nép magáénak tekintette, s ezzel a kommunisták megmutatták, hogy készek a néptömegek vezetésére, törekvéseik irányítására.

Németország, Olaszország és szövetségeseik támadása idején, amire hamarosan sor került (1941. április 6-án), a JKP az ország védelméért küzdött. Az ország leigázása, az állam és a hadsereg felbomlása idején a Párt vezetősége hívta fel a népet a fasiszta ellenséggel szembeni harcra, és megkezdte a fegyveres felszabadító háború előkészítését.

A JKP KB politikai bizottságának július 4-én megtartott ülésén ilyen értelemben hoztak határozatokat. Ettől kezdve egészen 1945 májusáig a JKP Tito elvtárs vezetésével a népfelszabadító harc, a forradalom élén állt.

A JKP kezdeményezésére alakultak meg a partizánosztatok, később pedig a népfelszabadító hadsereg, megalakult a Néfront és az új néphatalmi szervek. A népfelszabadító háború és a forradalom idején a JKP lett az egyetlen politikai vezető erő az országban. A megszállók és a hazai árulók elleni harcban, az ország felszabadításáért és forradalmi átalakulásáért a JKP-val és Tito elvtárral, forradalmunk nagy alakjával az élen. Az ő vezetése alatt a JKP történetének legfényesebb, legdicsőbb szakasza kezdődött, a népfelszabadító háború négyéves küzdelme, Jugoszlávia összes nemzetének és nemzetiségének győzelme.

Ma, ezen az összejövetelel viszont még tömören sem lehet elmondani népeink négyéves hősi harcával kapcsolatos főbb eseményeket sem. Ezúttal nem lehet felsorolni a kommunisták, a harcosok és egész népünk áldozatait, erőfeszítéseit, kísértéseit és félelmeit, összes hőstetteit. Erről a hősi korról eddig is sok könyvet írtak, de még ezután is sokat írnak majd. Pártunk és népeink hős harca örök bizonyítékul áll számunkra, a

történelem- de mindenki számára, aki bármikor megkísérli hamisítani történelmünket.

1945-ben érkezik el a szabadság — a II. világháború vége. A harcosoknak járó pihenő nélkül a JKP megkezdte a lerombolt ország újjáépítését.

A JKP ekkor mozgósít minden erőt, minden anyagi eszközt az új küzdelemben, hogy az országot kiemelje a gazdasági és kulturális elmaradottságból, de egyben harcol a szocialista termelési viszonyok fejlesztéséért.

Múlnak az évek, a pártkongresszusok az adott feltételeknek megfelelően mind újabb és újabb feladatokat tűznek ki. Nem lehet most mindre kitérni, de álljunk meg egy kicsit az 1948-as évnél, amikor Pártunk Titóval az élen elutasította Sztálin és a Tájékoztató Iroda nyomását, majd sikerült megőriznie függetlenségét, önálló fejlődési útját.

Ezután következik 1950. Ez az év pedig hazánkban a szocialista viszonyok fejlődésének új szakaszának kezdetét jelenti. Tito elvtárs Az állami gazdasági vállalatokban és gazdasági társulatokban a munkaközösségek igazgatásáról szóló törvény elfogadásakor elhangzott közismert *expozéjában* a következőket mondta: „A termelési eszközök állami tulajdonba kerülésével még nem valósult meg a munkásmozgalom jelszava: „A gyárak a munkásoké!”, mert a „A gyárak a munkásoké, a föld a parasztoké!” jelszó nem csak propaganda, hanem magába foglalja a termelésben a szocialista viszonyok alakításának egész programját: a társadalmi tulajdon tekintetében, a dolgozók jogai és kötelezettségei tekintetében tehát a gyakorlatban meg lehet és meg is kell valósítanunk, ha valóban a szocializmust akarjuk építeni.”

Ettől kezdve az öngazgatás építése folyamán eltelt 26 év alatt az öngazgatás társadalmi gyakorlattá, Jugoszlávia munkásosztályának és minden dolgozójának elidegeníthetetlen vívmányává vált.

1961-ben lett megtartva a belgrádi konferencia, amelyen igazolást nyert az el nem kötelezettség eszméje, mozgalma is, amit Tito elvtárs nagy barátaival, a nagy államférfiakkal, Nehruval és Nasszerrel kezdeményezett és szervezett meg. Ma már az el nem kötelezett országok a világban hatalmas erőt képviselnek. Tito pedig ebben a mozgalomban a legmarkánsabb személyiség, akit világszerte igen nagyra becsülnek. Az ő személyes hozzájárulása a mozgalom kibontakozásához rendkívüli jelentőségű. Ő volt az el nem kötelezettek első belgrádi konferenciájának házigazdája, és azóta is részt vett az államfők vagy kormányok eddigi összes értekezletén: 1962-ben Kairóban, 1973-ban Luszakán, 1976-ban Sry Lankán. Ugyanakkor az egész Kommunista Szövetség állandóan az el nem kötelezettek mozgalmának terjesztésén, megszilárdításán és egysege védelmén dolgozott.

1971-ben és 1972-ben a JKSZ Tito elvtárssal az élén megvédi a forradalom és az öngazgatási fejlődés útját a nacionalista és liberalista tendencióktól. A Kommunista Szövetségben Tito kezdeményezi és meghatározza az álláspontokat. Nagy személyiségével a KSZ tagjának, nemzeteink és nemzetiségeink széles tömegeinek támogatása mellett Tito és a Kommunista Szövetség még egy győzelmet vív ki.

Az 1974. évet a JKSZ és Tito elvtárs tartalmas, eredményes munkával tölti el a X. kongresszus és az új alkotmány meghozatalát előkészítve. Az új alkotmány minőségileg, magasabb színvonalat képez társadalmi-gazdasági rendszerünk építésében. Ekkor kezdődik a társult munka szervezetei kialakulásának új korszaka, amikor a szocialista öngazgatás, munkásosztályunk, egyenjogú, testvériségben és egységben élő nemzeteink és nemzetiségeink fejlődése új távlatokat kap.

Tito személyisége a Párt fejlődése során, a munkásmozgalomból nőtt ki. Harcában, küzdelmeiben mindig a munkásosztály támogatását élvezte. Mindezt elsősorban azzal érte el, hogy a JKP 40 éves vezetése alatt felmerülő dilemmák megoldásában, de egész életén át mindig megtalálta a helyes utat, a megfelelő eszközt a győzelemhez, sikerhez, amit forradalmi gyakorlatunk igazolt.

Számunkra, a forradalmi marxisták számára Tito történelmi nagysága abba rejlik, hogy alkotó jellegű szerepet vállalt az emberiség haladásáért folytatott küzdelemben, az ember kizsákmányolása, leigázása minden formája elleni harcban. Ezért a történelmi jelentőségű nevek közül kiemelkednek azok, akik az elnyomott osztály és az emberiség haladó törekvéseinek nemcsak kifejezői voltak, hanem a történelemben aktívan részt vettek a forradalmi, haladó szellemű és humánus határozatok meghozatalában, amelyek valóban sikert, győzelmet arattak.

Ez a magyarázata annak, hogy büszkéek vagyunk arra, hogy Tito a történelmi személyiségek között egyik legkiemelkedőbb, legfényesebb.

Ez igazolja azt, hogy Tito neve, jelentősége már rég túlnőtte területileg kicsiny, de hősiességében nagy hazánk határait, amelyről ő maga is több ízben kiemelte, a legszebb ország a világon. Tito egyaránt azoké, akiknek a béke egzisztenciális szükséglet, akik nemzeti létük, függetlenségük védelmére, egyenjogú nemzeti közösségük építésére kelnek fel, és akik a kizsákmányolás, elnyomás minden formája ellen harcolnak. Tito neve ezért a harcolók szimbólumává vált, egy új világ humanista víziójának kifejezőjévé, amely világ mentes az ember ember általi megsemmisítésének, az egyik nemzet másik általi megsemmisítésének félelmétől, amelyben olyan nemzedékek születnek, akik nem ismerik a háború szörnyűségeit, az embertelenséget — ahogy — azt Kardelj elvtárs mondta 1967. december 28-án, a JKSZ KB-nak ünnepi ülésén.

Mindez azt jelenti, hogy Josip Broz Tito élete és munkája elválaszt-

hatatlanul Jugoszlávia nemzeti történelmének legsorsdöntőbb, legjelentősebb korszakához fűződik, amikor Jugoszlávia nemzeti kivívták forradalmukat, elindultak a szocialista öngazgatású társadalom építésének útján, s megeremtették azt.

Ezért országunk minden részéből érkező javaslatok, hogy Tito harmadszor is legyen kitüntetve a néphős érdemrenddel, a nagy elismerés és szeretet megnyilvánulása az az ember iránt, aki egész életét a munkásosztály nemes eszméi győzelmének szentelte, és óriási részt vállalt győzelmünkben, forradalmunk fejlődésében.

A kommunisták, a munkásosztály, valamint Jugoszlávia nemzeti és nemzetiségi kívánságához csatlakozva javaslom, hogy a Közgazdasági fakultás és a Kertváros helyi közösség közös összejövele támogassa a javaslatot, hogy Tito elvtárs harmadszor is legyen kitüntetve a néphős érdemrenddel.

A javaslat egyhangú támogatása után engedjék meg, hogy még elmondjam a következőket:

Ezt az ünnepi összejövetelt mi nem csak a múltért, a hősi évek emlékéért, vagy azért szerveztük meg, hogy méltón visszaemlékezzünk Tito vezetése alatt a párt harcok múltjára. Ezt a közös összejövetelt jelenünkért és jövőnkért tartjuk, mert szükség van arra, hogy még intenzívebben folytassuk az öngazgatású szocialista társadalmunk építéséért a harcot.

A jelenünk és a jövőnk megköveteli, hogy e nagy jubileumokat, Tito pártvezetésének 40. évfordulóját és 85. születésnapját mindenütt munkával ünnepeljük.

Ezek a jubileumok arra köteleznek bennünket, hogy mindennapi munkánkat továbbfejlesszük és így vegyük ki részünket társadalmi közösségünk építésében.

A köztársasági fakultás és e helyi közösség dolgozói Tito elvtárs 40 éves pártvezetését új munkaeredményekkel ünneplik meg. E kettős jubileum mindannyiunkat maximális erőfeszítésre kötelez minden téren. Tito jubileumai, tettei és személyes példája kell, hogy például szolgáljon a még eredményesebb munkához.

Subotica, 1977. április 20.

Fordította *Megadja Ida*